

ГРУ ПОКЛИЧУ НА ЗАНЯТТЯ

Збірка методичних матеріалів на допомогу керівникам туристсько-краєзнавчих гуртків

Позашкільний заклад є місцем відпочинку дітей, адже навчання в гуртках за власним вибором – це вже своєрідна форма відпочинку. І щоб цей відпочинок був найбільш цікавим, плідним, необхідно на заняттях гуртків вдало застосовувати ігрові форми та методи.

А.С. Макаренко писав: „...Дитяча організація повинна бути просякнута грою. Врахуйте, що мова йде про дитячий вік, і у нього є потреба у грі, і її треба задовольнити...”. Великий педагог В.О. Сухомлинський був найактивнішим поборником гри, як в навчанні так і у вихованні дітей.

Гра... Вона входить у життя дитини з раннього віку. Граючись, діти глибше пізнають життя, набувають різних навичок і вмінь. Нездарма ж гру називають “восьмим чудом світу”. І не дивно, що гра викликає такий інтерес і у непосидючих хлопчаків, і у сором'язливих дівчаток. Перевтілюючись у персонажів гри, вони стають сміливими і жвавими, вольовими і кмітливими.

Важко переоцінити роль ігор в організації вільного часу дітей. Під час гри розвиваються фізичні сили дитини, твердішою стає рука, гнучкішим тіло, гострішим зір, розвиваються кмітливість, винахідливість, ініціатива.

У грі формуються і моральні якості дитини: доброта, чуйність, вміння переборювати труднощі, долати перешкоди. Розвивається увага дітей, пам'ять, наполегливість, воля.

Психологи стверджують, що необхідно широко використовувати гру на заняттях гуртків, бо вона дає можливість здобувати знання шляхом не схожим на звичайне навчання: це і розвиток фантазії, і самостійний пошук відповіді, і новий погляд на знайомі вже факти і явища, поповнення і розширення знань, встановлення зв'язку, схожості і відмінності між окремими подіями.

З віком потреба в грі не зникає, змінюється лише її характер і зменшується час, який їй приділяють. Дуже добре, якщо керівник може радитись з гуртківцями, який тип гри їм більше подобається і розробляти разом з ними нові ігри. “Винахід” нових ігор – це корисна творча діяльність гуртківців, котра повинна всебічно підтримуватись керівником.

На заняттях гуртків необхідно використовувати, рухливі, дидактичні та словарні ігри, які допомагали б розвивати допитливість дітей, змушували їх логічно мислити, поповнювати словниковий запас, сприяли б кращому запам'ятовуванню теоретичного матеріалу.

За допомогою ігор легко перевірити організаційні здібності дітей, їхній розумовий та фізичний розвиток, їхню сумісність та взаємини одне з одним.

Гра – найкоротший шлях впливу на дитину. На прогулянці в лісі, біля вогнища, під час заняття гуртка гра допоможе дітям встановити добрий клімат людських взаємин.

Тому не дивно, що гра, як основа життєдіяльності дітей, завжди займає провідне місце у роботі позашкільного закладу.

Дана збірка пропонує елементи ігрових програм, які можна використовувати на заняттях гуртків туристсько – краєзнавчого напрямку.

I. ЛІТЕРАТУРНІ ІГРИ

упорядник - Мишакова Т.В.

При організації дидактичних літературних ігор необхідно дотримуватись основних принципів гри взагалі: насамперед повинна бути чітко сформульована мета гри і розроблений сценарій; визначені ролі і проведений інструктаж всіх учасників гри; процес гри повинен направлятися керівником гурткової роботи.

Гра “Літературний хокей”

Мета гри: перевірити знання гуртківців з обраної теми.

Підготовка до гри складається з того, що гуртківці розділяються на 2 команди. В кожній команді визначаються: група “захисту” (4-5 чоловік), група “нападу” (4-5 чоловік) і воротар. Група “нападу” готує для команди суперника питання з обраної теми, по 15 – 20 питань. Питання не повинні бути проблемними. Ролі розподіляються прямо на занятті, або керівник може довірити цю організаційну роботу капітанам команд.

Хід гри

Група “нападу” ставить запитання групі “захисту” суперника; якщо “захист” відповідає, то його команда отримує право поставити запитання, якщо – не відповідає, питання “пасується” воротарю. Якщо і воротар не знає відповіді, - “гол” команді. Рахунок “голам” ведуть судді, обрані на цьому занятті.

Перелік запитань до теми:

„Життєвий та творчий шлях Лесі Українки”

1. Назвіть справжнє ім'я, по батькові і прізвище Лесі Українки. (Лариса Петрівна Косач).
2. Назвіть рік народження Лесі Українки? (1871 рік).
3. Назвіть першу друковану збірку поезій Лесі Українки і коли вона вийшла? (У 1893р. Вийшла в світ перша збірка поезій Л. Українки “На крилах пісень”).
4. Скільки років було Лесі Українці, коли вперше були надруковані її твори? (13 років).
5. Яку думу створила 13-річна Леся і хто з українських композиторів поклав на музику слова цієї думи? (“Пам’яті Шевченка”, М.В. Лисенко.)
6. Який підручник написала 19-річна Леся Українка для своїх молодших сестер? (“Стародавня історія східних народів”).
7. Які іноземні мови знала Леся Українка? (У юнацькі роки Леся оволоділа німецькою, французькою, грецькою і латинською мовами. Пізніше вона вивчила англійську, італійську, польську, болгарську та іспанську мови).
8. Ким була мати Лесі Українки? (Ольга Петрівна Косач – українська письменниця, відома під псевдонімом Олени Пчілки).
9. Назва якої поезії Лесі Українки збігається з назвою відомого роману Тургенєва? (“Дим”).
10. Скільки драматичних творів написала Леся Українка? Назвіть хоча б п’ять з них. (Леся Українка написала біля двадцяти драматичних творів, серед них: “Осінь казка”, “В катакомбах”, “Адвокат Мартіян”, “У пущі”, “На полі крові”, “Лісова пісня”, “Оргія”, “Кам’яний господар “ та ін.) .
11. Назвіть вірш, в якому тяжко хвора поетеса мужньо заявляє:

“Так! Я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! – Геть, думи сумні!”
 (“Contra spem spero”).

12. У назвах яких творів Лесі Українки є слово “казка”? (“Давня казка”, “Осілля казка”, “Казка про Велета”).

13. Чи знаєш ти героїв драми – феєрії “Лісова пісня”? Чий це портрет?
“...в ясно – зеленій одежі з розпущеними чорними, з зеленим полиском, косами...” (Мавка на початку першої дії).

14. Назвіть кілька прозових творів Лесі Українки. (“Така її доля”, “Метелик”, “Школа”, “Жаль”, “Біда навчить”, “Приязнь”).

15. Хто кому говорить:

“Ну, як таки, щоб воля – та
пропала?

Се так колись і вітер пропаде!”

(Мавка - Лісовику).

16. Хто з героїв драми – феєрії “Лісова пісня” ...не дав зрубати дуба, хоч за нього купці “давали гроші” немалі? (Дядько Лев).

17. Кому з героїв творів Лесі Українки належать ці слова?

“...Як буду

вмирати, то прийду, як звір. До лісу, -

отут під дубом хай і поховають...” (Дядьку Леву, “Лісова пісня”).

18. Хто писав про Лесю Українку: “Від часу Шевченкового “Поховайте та вставайте, кайдани порвіте ” Україна не чула такого сильного, гарячого та поетичного слова, як із уст сеї слабосилої хворої дівчини”? (І.Я. Франко).

19. В якому році Л. Українка перебувала на Сумщині? Де саме вона була? (Весною 1889 року в с. Косівщина Сумського району).

20. Скільки часу вона перебувала в с. Косівщина Сумського району? (Протягом місяця).

21. Що привело Л. Українку на Сумщину? (Тяжка хвороба).

22. Назвіть прізвище знахарки яка лікувала Л. Українку? (Параска Назарівна Богуш).

23. Чим і як лікувала Лесю П.Н. Богуш? (Лікарськими рослинами, “А лічення її дуже схоже до лічення грязьовими ваннами в Криму, тільки що там ванни гріються на сонці, а в неї піч служить сонцем”).

24. Чим ще крім лікування займалась Л. Українка в с. Косівщина Сумського району? (Молода письменниця прагнула якомога більше познайомитися з життям і звичаями місцевих селян, збирала і записувала усну народну творчість).

25. Як називається нарис, в якому Л. Українка відобразила свої враження, одержані в с. Косівщина Сумського району? (“Весняні співи”).

26. Хто з українських письменників назвав Лесю Українку “дочка Прометея”? (І.Я. Франко).

27. Як називається збірка Л. Українки, яка вийшла вже після смерті поетеси? (“Народні мелодії”).

28. В якому році в с. Косівщина був відкритий пам’ятник Л. Українці? (1987 році).

29. Кому з героїв творів Лесі Українки належать ці слова:

“Ой леле! хижку?

То се тут люди будуть? Ой, ті люди
з - під стріх солом'яних! Я їх не зношу!

Я не терплю солом'яного духу!

Я їх топлю, щоб вимити водою

той дух ненависний. Залоскочу

тих на трутнів, як прийдуть!” (Русалці, “Лісова пісня”).

30. Чий це портрет (герой драми - феєрії “Лісова пісня”): “...в чорній одежі, в сивому непрозорому серпанку, тільки на грудях красіє маленький калиновий пучечок”. (Мавка в останній дії).

Гра “Актори і критики”

Гра проводиться при вивченні творчого шляху одного із письменників – земляків.

Мета гри: на першому занятті довести до гуртківців авторський текст; граючи роль героїв, увійти в атмосферу їх життя, “приміряти” на себе людські відносини в цьому суспільстві і оцінити майстерність письменника.

Підготовка до гри: керівник готує до гри достатню кількість текстів даного письменника і нескладний реквізит, котрий знадобиться гуртківцям при виконанні оповідань.

Хід гри: гуртківці поділяються на 2 групи: перша – “актори”, друга – “критики”. “Актори” отримують для читання в ролях тексти оповідань. Через деякий час (хвилин двадцять) починається виконання оповідань і їх оцінка “критиками”, на наступному занятті “актори” і “критики” обмінюються ролями.

“Літературний суд”

Проходить по одному із творів письменника – земляка.

Мета гри: поглибити уявлення про героїв твору, розібратися у вирішенні головної проблеми автором. Визначити свою позицію.

На початку гри розподіляються ролі: „судді”, „захисники”, „позивачі”; вирішується, хто буде залучатись “у справі” в якості „свідків”, яких саме - звинувачення чи захисту, хто з гуртківців буде грати ці ролі. Роз’яснюється роль всіх дійових осіб, “публіки в залі суду”: вони мають ставити запитання всім, кому захочуть, висловлювати свою думку, по їхньому проханню можуть програватись (читатись у ролях) деякі уривки із твору.

Хід гри відтворює судове засідання.

Письменники та їхні твори

Гравці пишуть на папері стовпчиком прізвища письменників, наприклад:

Тарас Шевченко

Леся Українка

Олексій Столбін

Остап Вишня

Дмитро Білоус

Кожен мусить проти прізвища письменника написати не менше п’яти назв його творів. Виграє той, хто швидше напише більше назв. Майте на увазі, що назву, яка повторюється в кількох гравців, викреслюють.

Буріме

Пишемо вірш на задану тему. Для цього вигадуються або беруться із якогось вірша рими. Скажімо, чотири рими, котрі допоможуть скласти віршик.

вгорі	...поле	...діброва
кукука	коси	...мовчить
снігурі	...приліпитись	...пожовтіле
стука.	...роси	...летить

Акрівірші

Акрівірш – вірш, кожний рядок якого починається на певну букву. Прочитані потім підряд, ці букви повинні скласти якесь певне слово.

Мати доні молодій
Огородик наділила.
Розкошує доня мила,
Каже ненці – тісно їй:
В земляній сиджу коморі,
А коса моя надворі.
Хочу сей раз штуку втнуть:
Не скажу, як доню звать;
Ви ж до загадки верніться,
Скраю пильно придивіться.

Сидить хитра баба аж на версі граба.

Ой не злізу з граба! –

дурить діток баба. –

Вловіть мені ту курочку рябую,

А я подарую грушку золотую.”

Лиха зима сховається,
А сонечко прогляне,
Сніжок води злякається,
Тихенько тануть стане, -
Іздалеку бистренько
Вона до нас прибуде,
Кому – кому любесенько,
А дітям більше буде.

Між людьми, як пташка, в'ється,
У людей і їсть, і п'є.
Ходить старець – просить, гнеться,
А для неї всюди є.

Автор мого твору

Перед грою треба приготувати картки. Їх можна розділити на дві частини. Перша частина карток – з назвою літературних творів, друга – автори цих творів. По команді учасники гри беруть по картці і шукають собі пару – автора твору, або навпаки, назва твору – свого автора.

Літературна задача

Назвіть пари слів, що римуються:

Річка лінь луна день пень
 вона стрічка тінь.

**Літературний кросворд.
 “Еней був парубок моторний...”**

Іван Котляревський є першим класиком нової української літератури. Його твори ще й досі знаходять своїх читачів, а п'єса “Наталка Полтавка” – початок української драматургії – не залишає театральної сцени вже понад два сторіччя. Цей кросворд створено за іншим твором видатного письменника – славнозвісною “Енеїдою”. У наведених нижче уривках відсутні слова, кількість літер у яких проставлена поруч у дужках. Ці слова вписані до кросворду в різних напрямках (крім діагонального). Якщо ви їх правильно викреслите, то з літер, що залишилися, зможете скласти ім'я одного з персонажів “Енеїди”.

Ч	І	Е	П	Г	О	Л	П	А	Р
С	С	Н	Т	І	Р	Г	А	С	І
І	В	І	У	Н	О	Е	Ф	Р	А
А	Л	Л	В	М	К	Н	Г	А	К
І	К	Р	Д	У	Т	У	Я	Л	У
Ь	Н	Е	Ц	Ь	Н	Р	И	К	Ш
З	Я	З	О	Ю	И	Н	Е	С	А
К	А	А	К	Н	О	Е	Ч	Т	С
Л	Н	К	И	Ц	Н	А	Р	Р	А
У	В	А	Л	А	Р	Н	І	Д	Х

1. „І що його покійний дядько,
 ..., Приямове дитятко,
 Путівочку Венері дав” (5).
2. „В тім городі жила Дідона,
 А город звався
 Розумна пані і моторна,
 Для неї трохи сих імен” (7).
3. ”Еней же, з хмелю як проспався,
 І з’їв солоний ... ;
 Потім умився і убрався,

- Як парубійко до дівок” (6).
4. “П’ять казанів стояло юшки,
А в чотирьох були ... ,
Борщу трохи було не з шість” (7).
5. ”А ти з сідою бородою,
Пане добродію ... !
Сидиш, мов демон, під водою,
І зморщившись, старий шкарбун!” (6).
6. ”Про Сагайдачного співали,
Либонь співали і про ... ,
Як в пікінери набирали,
Як мандрував козак всю ніч” (3).
7. ”Я кумська зовусь
Ясного Феба попадаю,
При його храмі посідила,
Давно живу на світі я !” (7).
8. ”... же фізику провадив,
І толкував якихсь монадів,
І думав: відкіль взявся світ?” (7).
9. ”Один був ... , царьок не шпетний,
З Латином у сусідстві жив,
Дочці і матері прикметний,
І батько дуже з ним дружив” (4).
10. ”Енеус ностер магнум панус
І славний троянорум ... ,
Шмигляв по морю, як цигану,
Адте, о рекс, прислав нунк нас” (5).
11. ”... – коваль тогді трудився –
Зевсу блискавку ковав.
Уздрів Венеру, затрусився,
Із рук і молоток упав” (6).
12. „Там жизнь – алтин,
А смерть – копійка,
Там лицар – всякий парубійка,
... там чортові не брат” (5).
13. ”Шисак, панцир і меч булатний;
Спис з прапором, щит дуже знатний;
І пень, мов ..., в збруї був” (5).
14. ”... , як богиня, знала,
Що Турну прийдеться пропасть,
Іще в мізку коверзувала,
Щоб одвернуть таку напасть” (5).

15. „Прямий, як сосна, величавий,
Бувалий, здатний, третій, жвавий,
Такий, як був ... – князь” (6).
16. „Нехай Еней сідла рутульця,
Нехай спиха Латина з стільця,
Нехай поселить тут свій ...” (3).
17. „Йому і камінь ізміняє,
Енея геть не долітає,
І Турна взяв великий ...” (5).

Словогра

Додайте спереду по дві потрібні літери:

- ...лина (зілля)
 - ...лина (ягода)
 - ...лина (кущ)
 - ...лина (пониizzя)
 - ...лина (земля)
- (Билина, малина, калина, долина, цілина).

Додайте по три літери:

- ...лина (росте у землі)
 - ...лина (чужоземна ягода)
 - ...лина (має в собі 60 секунд)
- (рослина, маслина, хвилина)
- Додайте спереду по одній потрібній літері:
- ...лина – дерево таке.
 - ...лина – нею хату метуть.
 - ...лина – є у роті.
- (Ялина – глина - слина).

П’ять у себе буков маю,
В цілому – і вас злякаю,
Бо я в цілому – вояк,
На коні сиджу отак!
А коли ж єдину букву
Ви одкинете в кінці,
То тоді тихенько стану
Я своячкою вівці.
(козак - коза).

Ось візьміте одне слово –
Із трьох буков лиш воно;
Ви на різні початки
Його знаєте давно:
Як почнете з букви Д -
Буде велетень гаїв;

Як почнете з букви Ч –
Було в славних козаків;
Як почнете з букви З –
То дай бог, щоб не болів!
(дуб – чуб - зуб).

Чиє слово довше?

Учасники гри по черзі називають слова. Кожне наступне слово починається на ту ж саму літеру, що й попереднє, але має на одну літеру більше. Наприклад: а, ар, ара, арка, аванс, ангіна, алгебра, аргумент, авторитет тощо. Виграє той, хто назве найдовше слово, що починається на ту чи іншу літеру.

Гра “Простіше простого” “У світі міфології”

Цю гру можна використовувати для повторення однієї або декількох тем на занятті. Залежно від мети підбираються запитання різного рівня складності. На кожне запитання три варіанти відповіді, один з них - вірний.

Гру веде керівник гуртка. Грають дві пари учасників. Один – “Х”, другий – “О”. Відповідають вони на запитання по черзі за допомогою одного з дев’яти гравців – “зірок” (на грудях у цих гравців зірка з номером від 1 до 9). Ведучий задає питання учаснику і запитує, за допомогою якої “зірки” він буде відповідати. Учасник обирає “зірку”, яка відповідає на поставлене запитання. Учасник може погодитись з відповіддю “зірки” або відповісти самостійно.

Якщо відповідь вірна – учасник ставить свій знак – “Х” чи “О”.

Виграє той гравець, який перший проведе пряму чи діагональну лінію. Гра складається з трьох раундів.

Перелік запитань

1. Наші предки слов’яни вклонялися богам, що уособлювали різні сили природи, явища, речі і захищали людей. Як називалась їх віра?

- А. Християнство.
- Б. Язичество. +
- В. Буддизм.

2. Міфологія – це:

- А. Фантастичні уявлення про світ. +
- Б. Це наука про тваринний світ.
- В. Магія.

3. В слов’янській міфології людям робили добро:

- А. Духи
- Б. Боги. +
- В. Демони.

4. Кентаври – так називали:

- А. Тварин у Давній Греції.
- Б. Людей.

В. Напівлюдей – напівконею. +

5. Пелопонес – це:

А. Місто.

Б. Бог сонця.

В. Великий півострів (на якому розташована майже вся Греція). +

6. Нерей – морський бог, підвладний Посейдонові. Як ви гадаєте він був:

А. Добрий і справедливий (втілення спокійного моря). +

Б. Хитрий і злий.

В. Втілював шторм на морі.

7. У грецькій міфології був верховний бог, володар світу. Його звали:

А. Посейдон.

Б. Арес.

В. Зевс. +

8. Грецький ударний музичний інструмент називався:

А. Хірон.

Б. Тимпан . +

В. Альт.

9. Праматір Всесвіту, могутню богиню Землі у грецькій міфології звали:

А. Гея. +

Б. Лада.

В. Жива.

10. Аїд – це:

А. Володар підземного царства мертвих. +

Б. Пекло.

В. Місто в Греції.

11. Еврисфей – володар Мікен, якому змушений був коритися Геракл. Виконуючи Еврисфееві вимоги, скільки подвигів здійснив Геракл?

А. 2.

Б. 13.

В. 12 . +

12. У Греції був цар, який володів незліченною кількістю худоби, стійла якої не чистилися 30 років. Їх вичистив за один день Геракл. Цього царя звали:

А. Сваріг.

Б. Авгій. +

В. Соломон.

13. Гера була найповажніша серед богинь, покровителька родинного життя та шлюбу. Вона була дружиною:

А. Зевса. +

- Б. Авгія.
- В. Посейдона.

14. Найстаршого серед кентаврів, який славився своєю мудрістю і справедливістю, був вихователем багатьох героїв звали:

- А. Геліос.
- Б. Діомед.
- В. Хірон. +

15. Геліос – це ім'я бога:

- А. Сонця. +
- Б. Води.
- В. Землі.

16. Амазонки – це:

- А. Жінки, які виховували дітей.
- Б. Плем'я жінок – войовниць. +
- В. Старі жінки.

17. У Прометея був брат – титан. За участь у боротьбі титанів проти богів мусив тримати на своїх плечах небо. Його звали:

- А. Арес.
- Б. Аргос.
- В. Атлас. +

18. У слов'янській міфології бога Сонця звали:

- А. Сваріг.
- Б. Хорос. +
- В. Аргос.

19. Ім'я дане Гераклу при його народженні:

- А. Тевкр.
- Б. Алкид. +
- В. Пегас.

20. Богиня нічних видінь і чародійства:

- А. Іола.
- Б. Арка.
- В. Геката. +

21. В грецькій міфології – крилатий кінь:

- А. Пегас. +
- Б. Кентавр.
- В. Аскос.

22. Хто з богів грецької міфології був найпрацелюбніший?

- А. Антей.
- Б. Гермес.

В. Гефест. +

23. Ім'я богині перемоги?

А. Іола.

Б. Ніка. +

В. Гея.

24. Хто із героїв грецьких міфів був непереможним, поки дотикався до землі – матері, що додавала йому сили?

А. Антей. +

Б. Алкид.

В. Сакос.

II. ЛІТЕРАТУРНІ ВІКТОРИНИ

упорядник – Стецюра А.В.

Назва *вікторина* походить від латинського слова “вікторія” – перемога. Тому вікторину називають ще грою в переможців. У ній змагаються за те, щоб швидше і повніше відповісти на поставлені запитання.

Вікторини мають виховне і пізнавальне значення. Вони розширюють і поглиблюють здобуті знання, виховують допитливість, інтерес і любов до книги. Крім того, вікторини підвищують загальну культуру гуртківців, розвивають їх пам'ять і мову, збуджують почуття й думки, сприяють розвитку логічного мислення.

Для вікторини використовують запитання, що перевіряють знання тексту художніх творів або стосуються біографії, творчого шляху письменника, поведінки, мови, характеру літературних героїв. Необхідною умовою кожної вікторини є наявність у ній крилатих фраз і влучних висловів як персонажів, так і самого автора.

У вікторинах можуть брати участь усі бажаючі. Доцільно визначити певний час для обдумування відповідей. Якщо за цей час хтось з учасників гри правильно відповість на поставлене запитання, йому зараховується очко. Перемагає той, хто набере більше очок.

Для визначення переможців гри обирається журі з кількох осіб. Наприкінці гри журі підбиває підсумки, визначаючи, хто більше набрав очок.

Види вікторин і форми їх проведення дуже різноманітні. У кожному конкретному випадку їх вибір зумовлюється місцем проведення гри, її метою, змістом.

Є вікторини, спрямовані на перевірку обізнаності вихованців з життям письменника, його творчою і громадською діяльністю. Крім звичайного способу (запитань-відповідей), їх проводять ще й так: учасникам гри показують картки з назвами творів, пропонують назвати їх автора і розповісти все, що вони знають про його творчий та життєвий шлях. Виграє той, хто докладніше й цікавіше розповість про письменника.

Великим успіхом серед гуртківців користуються вікторини, вмонтовані в якусь гру. Як правило, до участі в таких комбінованих іграх залучають вихованців, що вивчають тему, матеріал якої використовується для вікторини. Запитання складають так, щоб звернути увагу на зовнішність героя, його мову, поведінку, оточення тощо. Проводять вікторини усно і письмово.

Цікаво проходять вікторини на тему “Хто це?”. За описом, взятим з тексту книжки, учні повинні назвати літературного героя, його ім'я, прізвище, назву книги, письменника та ін.

Як відомо, одноманітні за змістом і формою вікторини швидко набридають. Щоб заохотити дітей до участі у вікторинах, слід урізноманітнювати способи їх проведення, а також залучати самих вихованців до складання запитань. Діти середнього шкільного віку можуть оформити разом із керівником альбоми малюнків за творами письменників, що вивчаються на заняттях гуртка. Проводячи вікторину за цими малюнками, керівник з'ясовує, хто з учнів і які твори читав, пропонує ознайомитися з ними, а пізніше перевіряє, як засвоєно їх.

Дітям можна доручити намалювати на окремих аркушах відомих літературних персонажів з творів. Під малюнками записують влучні вислови персонажів або їх характеристики. Над малюнками ставлять запитання: “Чиї це слова, з якого вони твору?” За малюнком і текстом до нього вихованці визначають твори, з яких взято ці слова, і героя, якому вони належать.

Для роботи з старшокласниками широко застосовують текстуальні, тематичні, літературно-біографічні, комбіновані та інші види вікторин.

Літературно-біографічні вікторини ознайомлюють гуртківців з найважливішими фактами з життя письменника, його суспільними ідеалами, поглядами на завдання мистецтва. Їх проводять також під час літературних екскурсій та відвідування музеїв.

Види і форми вікторин слід чергувати, враховуючи при цьому зміст матеріалу, на основі якого вони складені.

Вікторина

“Тарас Григорович Шевченко”

1. Який видатний російський поет народився в один рік з Шевченком?
(*М.Ю. Лермонтов.*)
2. Як називається перша збірка Шевченка і скільки творів ввійшло до неї?
(*“Кобзар”, 8 творів.*)
3. Яку поему Шевченко написав під свіжими враженнями від першої подорожі на Україну?
(*Сатиричну поему “Сон”.*)
4. Як назвав Шевченко цикл віршів, написаних під час ув'язнення в казематі Третього відділу біля Ланцюгового мосту?
(*“В казематі”.*)
5. З яким видатним російським актором, у минулому кріпаком, дружив Шевченко?
(*М.І. Щепкіним.*)
6. Назвіть поему Шевченка, присвячену М. Щепкіну?
(*“Неофіти”.*)
7. У якому творі Шевченко стає на захист пригнічених царизмом народів?
(*“Кавказ”.*)
8. Який композитор написав музику до 83 творів Шевченка?
(*М.В.Лисенко.*)
9. Назвіть ліричний вірш Шевченка, в якому поет говорить про свою творчу діяльність за три роки?

- (“Три літа”)
10. Які твори Пушкіна і Шевченка мають однакові назви?
(“Кавказ”)
11. Яку книгу для навчання грамоти створив Шевченко?
(“Буквар”)
12. У якій галузі мистецтва, крім літератури, прославився Шевченко?
(У галузі живопису)
13. У якій поезії Шевченко називає Миколу I «правды гонителем жестоким»?
(“Юродивий”)

Вікторина

“Впізнай героїв творів Шевченка”

1. “В кайдани убраний
 Цар всесвітній! Цар волі, цар,
 Штепом увінчаний”
(Револьюціонер, поема “Сон” (“У всякого своя доля”))
2. “У латаній свитиночці,
 На плечах торбина,
 В руці ціпок, а на другій –
 Заснула дитина”
(Катерина)
3. “Чорнобрива, кароока
 Вилитая мати.
 Тільки смутна, невесела...”
(Княжна. “Княжна”)
4. “В свитині латаній дрижала
 Якась людина. На ногах
 І на руках повиступала
 Од стужі кров; аж струпом стала
 І довгі коси в реп’яхах
 О поли бились в ковтунах”
(Героїня. “Відьма”)
5. „Его величаявая наружность меня поразила. Огромный рост, седая длинная волнистая борода, такие же белые густые вьющиеся волосы, темные густые брови. Лицо правильное, чистое, с легким румянцем на щеках, как у юноши... Он был образован, как любой аристократ того времени, с тою разницею, что любил читать”
(Варнак. „Варнак”)
6. „Стройный и грациозный, с черными оживленными глазами, с тонкими едва улыбающимися губами, высоким бледным лбом. Словом, это был джентльмен первой породы. И вдобавок самой симпатической породы”
(Тарас Федорович, повість «Музикант»)
7. „Неначе з барлоги
 Ведмідь виліз. Ледве, ледве
 Переносить ноги;
 Та одутий, аж посинів:
 Похмілля прокляте

Його мучило”.

(Цар Микола I, поема “Сон”)

8. „...Мов опеньок засушений,
Тонка, довгонога,
Та ще на лихо, сердешне,
Хита головою”.

(Цариця, поема “Сон”)

9. „Мов кабани годовані –
Пикаті, пузаті!..
Аж потіють та товпляться,
Щоб то ближче стати

(Вельможі, поема “Сон”)

ВІКТОРИНА З ІСТОРІЇ РІДНОГО МІСТА

упорядник – Орленко А.М.

Мета: використовуючи краєзнавчий матеріал нагадати дітям про події соціальної і культурної історії нашого міста; виховувати поважне ставлення до історії свого народу.

Обладнання: альбоми з історії міста, фотографії

Вступ

Де тополь пісенні переступи
В далеч кинув Псьол батіг в'юнкій,
Синьозоре древнє місто Суми
Простяглося зарисом віків.
(О. Демиденко)

Кожне місто, кожна вулиця, кожен будинок мають власне обличчя, ім'я, біографію. Суми - одне з старовинних міст нашої України. Багатовічне життя цього міста можна порівняти з повноводною рікою, що прийняла в своє русло чисельні притоки величної і незабутньої історії.

Давайте разом здійснимо подорож у минуле і з'ясуємо, чи можемо пишатися ми своєю історією.

Запитання вікторини

1. Скільки років нашому місту?

Правильна відповідь: 347 років, воно було засновано в 1655 році.

2. Хто є засновником міста?

Правильна відповідь: Отаман Г.К. Кондратьєв.

3. Чому місту дали назву Суми?

Правильна відповідь: свою назву місто успадкувало від річок Суми і Сумка, які з двох боків обіймали його.

4. Коли був затверджений герб міста?

Правильна відповідь: герб міста було затверджено у вересні 1781 року: три чорні сумки з золотими гудзиками на сріблястому прямокутному щиті.

5. Яким чином ім'я царя Петра I пов'язане з історією нашого міста?

Правильна відповідь: під час Північної війни місто відігравало важливу стратегічну роль, тому 13 грудня 1708 року Петро I приїхав до Сум, щоб перевірити готовність фортеці до оборони.

6. Скільки років залізничній станції Суми?

Правильна відповідь: 124 роки, станція діє з 1878 року.

7. Пропоную вам таку форму гри: я читаю старі назви добре знайомих вам вулиць, а ви називаєте їхні сучасні назви.

Наприклад:

стара назва - вулиця Троїцька нова - Держинського

Старі назви: Нові назви:

вул. Воскресенська вул. Фрунзе

вул. Німецька вул. ім. газети "Правда"

вул. Лебединська вул. Кірова

вул. Покровська вул. Жовтнева

вул. Суджанська вул. Горького

вул. Нижньособорна вул. Червоноармійська

вул. Нижньовоскресенська вул. Кооперативна

8. Вже не раз ми згадували Харитоненків. Що це за родина?

Правильна відповідь: Харитоненки - це відомі цукрозаводчики, меценати, громадські діячі, колекціонери картин, книг, І.Г. Харитоненко мав звання "Почесний громадянин м. Суми".

9. Що ви знаєте про Євгена Матвійовича Терезова.

Правильна відповідь: у 26 років обірвалося життя вихованця Сумського артилерійського училища Євгена Терезова. Його артилерійський дивізіон з 5 липня по 8 серпня на Курській дузі знищив 27 фашистських танків, 11 гармат, 5 мінометів, 25 автомашин, 1700 ворожих солдат та офіцерів. Його ім'я носить один із провулків міста (біля Спасо-Преображенського собору).

10. Увагу гостей міста привертає дерев'яна споруда на Червоній площі. Що ви знаєте про цю споруду?

Правильна відповідь: наприкінці XIX ст. петербурзькі вчені дійшли до висновку: в районі Сум мають бути поклади нафти. Приїхавши до Сум, у земстві вони домовились про пошукові роботи. Місце для цього обрали прямо перед будинком повітового земства. Так в центрі міста з'явилась свердловина. На жаль, нафти не було. Про свердловину з часом може б і забули, якби не купець другої гільдії Ліщинський. За його розпорядженням свердловину було закрито кам'яною плитою, над нею зведено альтанку за ескізом М.А. Щавлева.

11. В місті встановлено велику кількість скульптурних пам'яток. Найцінніші з них знаходяться на центральному міському цвинтарі. Які з них створені відомим французьким скульптором Арістідом Круазі?

Правильна відповідь: надгробні пам'ятники родини Харитоненко.

12. На фасаді чепурного будинку, колишньої садиби Лінтварьових, встановлена меморіальна дошка. Кому вона присвячена?

Правильна відповідь: великому російському письменнику А.П. Чехову, який перебував у місті влітку 1888 та 1889 року.

13. Хто з відомих діячів історії, культури відвідав наше місто?

Правильна відповідь: Петро І, Котовський, Сковорода, Л.Українка, Шевченко, Купрін, Короленко, Чехов, Лисенко, Чайковський.

Підсумки

Керівник. Цікавою була вікторина? (діти відповідають)

Проводиться нагородження дітей, які краще відповідали.

Керівник. Наше місто має славетну історію, і ми ще не раз поговоримо про його архітектурні та історичні об'єкти.

Діди простять, що внуки їх забули,
Глибоке небо завжди голубе,
Але хоч раз, зневажиш ти минуле,
Ти назавжди зневажиш і себе.

(О. Демиденко)

Керівник. Цими словами ми і завершимо вікторину з історії рідного міста.

IV. "КРАЄЗНАВЧИЙ ЕКСПРЕС"

упорядник Мишакова Т.В.

Метою заняття є підведення підсумків роботи керівників гурткової роботи за різними напрямками краєзнавства, підвищення ролі гри в організації нетрадиційних форм гурткових занять.

Хід заняття передбачає:

- урочисте відкриття;
- рух команд по станціях "Краєзнавчого експресу".
- підведення підсумків та нагородження переможців.

Кожна команда, отримавши маршрутну картку, починає рух по станціях "Краєзнавчого експресу":

- 1 станція – "Друзі природи"
- 2 станція – "Екскурсійна"
- 3 станція – "Історична"
- 4 станція – "Штурм фортеці"
- 5 станція – "Експурсія по Сумщині"
- 6 станція – "Гранат".

На кожній станції дітей чекають цікаві фрагменти ігрових занять, проблемні ситуації, вирішення яких сприяють розвитку розумових здібностей гуртківців, активізації пізнавальної діяльності.

Станція "Друзі природи"

Мета: познайомити дітей з природоохоронною діяльністю в Україні (створення заповідників, охорона рідкісних рослин і тварин, збереження чистоти водойм і повітря, запровадження Червоної книги).

Розвивати спостережливість, логічне мислення, уміння робити висновки, самостійно знаходити вихід з проблемної ситуації, використовуючи набуті знання про природу, лікарські рослини.

Прищеплювати вміння культурно поводитись на природі: не ламати кущів і дерев, не лякати тварин, не залишати в місцях відпочинку сміття.

Обладнання станції: Напис з назвою станції "Друзі природи", місце, де знаходиться станція, огорожене різнокольоровими прапорцями, стіл, стільці, на столі Червона книга, муляжі їстівних і отруйних грибів, конверти із запитаннями і завданнями, кросворди, ребуси.

Хід роботи на станції:

Керівник гуртка: Дорогі друзі! Ми раді вітати вас на нашій станції "Друзі природи". Погляньте навкруги й скажіть, що вас оточує? (Дерева, кущі, трави, квіти). Як усе це можна назвати? (Рослини). Відгадайте мою загадку: "Що за книжка, без букв, без сторінок, а багато чого навчає?" (Книга природи). Отже, на

нашій станції ми помандруємо сторінками цієї книги. Відгадайте, що це: "Навесні веселить, влітку холодить, восени годує, а взимку гріє?" (Ліс). Що ж таке ліс? Це коли багато дерев, придатних для виробництва пиломатеріалів, шпал, фанери, плит, сірників. Це - не лише дерева, а й усі кущі, трави на відповідній площі. Це - комахи, тварини і птахи, що тут постійно мешкають. Скажіть мені, діти, чому ліс нагадує багатопверховий будинок? (Верхній поверх - це найвищі дерева: сосни, дуби, нижче - осика, береза, липа, вільха. Потім ідуть кущі: ліщина, калина, глід тощо. А найнижчий поверх - трави, гриби, ягоди, мохи). Ліс - це великий дім. Скажіть, любі знавці природи, хто в ньому мешкає? (Найбільше в лісі комах, особливо рудих комашок, що будують собі гнізда - мурашині купини, висота яких іноді перевищує 1 м. Руді мурашки - друзі лісу: ділянка навколо їхнього гнізда (не менше 0,5 га) залишається майже неушкодженою шкідливими комахами, оскільки за сезон (з квітня по жовтень) мешканці лише одного мурашника знищують їх близько 5 млн. А скільки винахідливості виявляють птахи, будуючи гнізда! У вівчариків воно має вигляд будиночка з трави, а у дрозда - старанно вимазане всередині глиною, у ремеза - зіткане із стеблин, із деревного пуху, у пищухи - заховане під корою дерева.

Прошу вас відповісти на мої запитання:

1. *Хто з птахів плете своє гніздо, як рукавичку? (Синиця -ремез).*
2. *Пташеня якого птаха не знають своєї матері? (Зозулі)*
3. *Які птахи прилітають до нас першими? (Шпаки, жайворонки, зяблики)*

Перед вами кросворд і ребус, які ви повинні розгадати разом

(Кросворд "Пташиний будильник" і ребус "Прочитай вираз").

Керівник гуртка: Чи всі ви любите ходити до лісу? А ви замислювались, діти, яку користь приносить ліс? Гектар лісу протягом року очищає 18 млн. кубічних метрів повітря. До того ж, подібно велетенському пирососу, він забирає з повітря 36 тон пилу. Тільки одне листяне дерево – бук – “виробляє” за годину 1кг 100г кисню. Денна “продукція” цього природного “кисневого заводу” може задовольнити потреби 64 чоловік. Гектар лісу дає врожай їстівних грибів – у середньому до 80 кг, близько тони малини, чорниці, журавлини та інших ягід, таку саму кількість лікарських рослин, а в насадженнях липи, білої акації, інших медоносів бджоли збирають з такої площі майже 300кг меду.

Прошу вас, юні знавці природи, відповісти на декілька моїх запитань:

1. *Назвіть основні деревні породи українських лісів. (Дуб, граб, бук, ялина, сосна)*
2. *Які ви знаєте отруйні гриби? (Мухомор, біда поганка, несправжні опеньки)*
3. *Назвіть п'ять видів лікарських рослин лісу. (Шипшина, конвалія, папороть, плавун, суніця, кропива, валеріана, пижмо).*

Доброю школою дружби, взаємо допомоги стали в нашому відділі туристичні походи. Хіба хто відмовиться піти у похід лісовими стежками, здійснити річковий перехід на байдарках, мандрувати влітку на велосипедах, а взимку - на лижах. Туристичні походи - це романтика. Ночівлі біля вогнища на березі річки, світання, яке не помітне у місті, зустрічі з цікавими людьми, огляд старовини. Походи - це хороше фізичне загартування, довгі марші, подолання перешкод, боротьба з негодою. Що може бути кращим, ніж зустрічі з рідною природою! Простір полів, хащі лісів, блакить озер, спостереження за життям звірів, пташині концерти

вранці та ввечері. Пам'ятайте, справжній турист - це друг і захисник природи, котрий турботу про неї вважає своїм святим обов'язком. Він не рубатиме живе дерево заради жердин і кілків для намету, а скористається сухостоєм. Він не забруднюватиме річки сміттям і недоїдками, не забуде старанно зачистити вогнище і не перетворить своє перебування в гостях у природи на стихійне лихо для її мешканців - тварин, птахів, рослин.

Хочу у вас запитати:

1. *Яких правил треба дотримуватися при розкладанні багаття в лісі?*
2. *Ваші дії по охороні навколишнього середовища під час походу, пікніка?*
3. *Правила поведінки в природі під час походу до лісу? Конкретно влітку (червень місяць).*

Бережіть і охороняйте рідну природу! Тоді туристські зустрічі з нею стануть для вас справжнім святом! Цікавих вам походів!

Станція "Екскурсійна"

Мета: підсумувати знання дітей з картографії, перевірити знання за темами історичного краєзнавства "Вулицями рідного міста"; розвивати логічне мислення, спостережливість; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання станції: назва станції, картки із завданнями, "сліпа карта", вікторина.

Хід роботи на станції:

1. Краєзнавча вікторина "Вулицями рідного міста".
2. Гра "Сліпа карта"
3. Підсумок роботи на станції.

Краєзнавча вікторина „Вулицями рідного міста”

1. У ХХ століття багато імен. Одне з них - століття авіації і космосу. Саме в останні сто років земляни підкорили небо та поринули у космічний простір. Недивно, що в кожному місті є вулиці, назви яких пов'язані з історією повітряного флоту, з героїчними вчинками наших льотчиків і космонавтів. У нашому місті таких вулиць майже два десятки. А скільки знаєте ви?

2. Назва цієї вулиці вказує на походження та призначення рукотворної споруди, вздовж якої вона розташована. А сама споруда - то майже все, що залишилось до нашого часу від оборонних укріплень Сумської фортеці.

3. Цю найменшу з трьох річок, що з давніх-давен течуть нашим містом, сьогодні навіть важко помітити. Але не можливо не помітити широку та гарну вулицю, яка зберігає для нас назву майже зниклої річки.

4. За традицією, що нещодавно відновилася в нашому місті, кожен з Сумських храмів давав своє ім'я вулиці чи площі, на якій він був розташований. Так, Спасо-Преображенський Собор дав назву вулиці Соборній, Петропавлівська церква - вулиці Петропавлівській. А яку назву одержала вулиця, на якій був збудований перший в нашому місті кам'яний храм?

5. Наслідком різноманітної діяльності сім'ї Харитоненків стало будівництво в нашому місті промислових підприємств, навчальних закладів, лікарень, храмів, транспортних шляхів. Ми знайдемо ці будівлі в різних куточках міста, але більшість з них знаходиться на цій вулиці.

6. До вересня 1943 року назви цих військових підрозділів склалися лише з номерів: 340, 167, 232. Але в історію Великої Вітчизняної війни вони увійшли під іншою назвою, яка увічнена в імені цієї вулиці.

7. Ці два підприємства - транспортне і промислове - найстаріші в нашому місті. Історія виникнення першого тісно пов'язана з існуванням другого, а історія обох складає одну з сторінок комерційної діяльності сім'ї Харитоненків. Сьогодні вони розташовані на одній вулиці.

8. Дві могутні фортеці XVII ст., що згодом перетворилися на великі слобожанські міста, ще 300 років тому з'єднав шлях. З боку нашого міста він починається цією вулицею. Колись вона перетинала кілька річок, з яких до цього часу залишилась лише одна.

9. Багато Сумських вулиць носять імена відомих діячів російської культури. Але життя більшості з цих людей ніяк не пов'язано з нашим містом. Винятком є вулиця, названа на честь видатного письменника, який не лише довгий час жив на ній, а ще й написав багато добрих слів про наше місто та його мешканців.

10. Назва цієї вулиці нагадує нам про споруду XVII ст., зведення якої поставило крапку у будівництві Сумської фортеці. Відтоді Сумін городок з усіх боків оточував не лише дерев'яний мур, а й суцільна водна перешкода.

11. Ці дві сумські площі розташовані поруч. Одна існує з часів заснування міста, вік другої - в десять разів менший, але обидві встигли по разі змінити своє ім'я. А вулиця, що з'єднує їх сьогодні, протягом останніх ста років змінювала своє ім'я двічі.

Гра "Сліпа карта"

Для проведення гри заздалегідь виготовляється так звана "сліпа карта", тобто карта (або план), на якій відсутні назви зображених об'єктів. За цим принципом можна виготовити карту України, карту області, план міста та плани окремих районів міста. Для використання на кожному занятті для поступового засвоєння інформації пропонується виготовити "сліпий" план історичного центру міста (якщо історичний центр міста не співпадає з сучасним центром, окремо виготовляється план сучасного центру) та план мікрорайону, в якому мешкає більшість вихованців гуртка. З плану - шаблону виготовляється необхідна кількість ксерокопій для безпосереднього використання їх дітьми.

Завдання з використанням „сліпого плану міста”

Команди отримують ксерокопії "сліпого" плану тієї чи іншої частини міста. Завдання полягає в тому, щоб написати на плані якомога більше назв зображених на ньому вулиць, площ, провулків тощо. Перемагає команда, яка зуміє пригадати і написати найбільшу кількість назв. Для ускладнення завдання можна обмежити час його виконання.

Підведення підсумків роботи на станції

Станція „Історична”

Мета: Перевірити знання дітей про історичне минуле Сумщини, видатних людей нашого краю.

Розвивати спостережливість, логічне мислення, кмітливість, уміння робити висновки, орієнтуватися та знаходити вихід в незнайомій ситуації, використовувати набуті знання про історію рідного краю.

Виховувати бережливе ставлення до природи.

Обладнання: Напис з назвою станції "Історична", місце, де знаходиться станція, огорожене маркіровкою, стіл, стільці, на столі кросворди, криптограми, конверти з фотоматеріалами.

Хід роботи

Керівник гуртка: Любі діти! Ми раді вітати вас на нашій станції "Історична". Кожен з вас вивчав історію рідного міста Суми, знайомився з видатними архітектурними спорудами та знаменитими людьми Сумщини.

Які ви можете назвати видатні імена Сумщини? (Діти називають).

Діти, давайте пригадаємо чим знаменита кожна людина з названих вами? (Відповідь дітей)

Шановні краєзнавці, перед вами кросворд, який ви повинні розгадати разом.

Кросворд

"Люби і знай свій рідний край"

1. Назва, яку мала головна площа міста.
2. Засновник міста Суми
3. Назва площі, на якій знаходиться монумент "Героям Сумщини".
4. Цар, який зустрів у Сумах Новий 1709 рік, у Воскресенській церкві.
5. Керівник легендарного рейду «В Карпати» Сумського партизанського з'єднання.

А зараз перейдемо до наступного завдання:

"Розшифруйте криптограму"

Що таке криптограма?

(Відповідь дітей)

Криптограма-це зашифрований лист. Ще з давніх давен люди використовували криптограми. Криптограма має дуже цікаву історію. Коли нам з вами потрібно щось розповісти, то ми наші думки передаємо словами, усно чи письмово. Вожді одного племені відправили своїм сусідам замість листа птаха, мишу, жабу і п'ять стріл. Зміст цього листа був такий: "Чи вмієте ви літати як птахи, ховатися в землю як миші, скакати по болоту як жаби? Якщо ні навіть не намагайтеся воювати з нами. Ми засилимо вас стрілами як тільки ви ступите на нашу землю".

Спочатку речі, а потім малюнки заміняли листи.

Під час війн криптограми використовувались для передачі важливої інформації. Ключ до розшифрування криптограми може бути різним.

Криптограма, яку ви зараз бачите перед собою, має такий ключ: кожна цифра-це порядковий номер букви в алфавіті. Отже щоб прочитати цей вислів ви повинні добре знати алфавіт. *Якщо ви розшифруєте криптограму, то прочитаєте вислів, який розміщений на гербі П.І. Харитоненка.*

20,18,21,5,16,14

3,16, 9,3,29, 26,1,32,19, 30.

Діти, а зараз давайте перевіримо, як ви знаєте наше місто в архітектурних спорудах?

(Даються фотоматеріали архітектурних споруд м. Суми, діти називають що це за споруда і чим вона знаменита)

Підведення підсумків.

Станція «Штурм фортеці»

Мета: розширити і збагатити знання дітей про заснування Суміної фортеці, військову службу козаків, їх героїчну оборону від татар у к.ХVІІ - поч. ХVІІІст.; розвивати сміливість, спритність, кмітливість; виховувати повагу до героїчного минулого рідного міста.

Обладнання: спортінвентар, малюнок фортеці, плакат із зображенням татарина, казан, модель житла козаків, списи, кільця.

Хід роботи

І. Повідомлення порядок проходження станції.

Керівник гуртка: захисники фортеці повинні бути готовими до різних випробувань: долати підлази, переходи по вузьких містках, вміти метати списа, знати усі характерні риси ворога.

Ще в к. ХVІІ та протягом ХVІІІ сторіччя татари нападали на Суміну фортецю несподівано. Потрібно було бути уважним та кмітливим.

Ось зараз ми з вами пройдемо шлях випробувань і в кінці ви можете сказати, як це було, бути захисником фортеці.

//. Випробування.

Перший етап "Випробування сили"

Обладнання: 4 бухти мотузки по 40 метрів, 1 кінець - 15 метрів, 5 петель для спуску, 10 карабінів.

Керівник гуртка: Етап складається з містка, підйому за допомогою мотузкової драбини, спуску - похила переправа, маятника. Кожний з учасників повинен пройти по містку, хапаючись руками за перила, потім піднятися по драбині і за допомогою петлі спуститися не торкаючись ногами до землі. Далі - маятник. Потрібно відштовхнутися перелетіти до другої лінії умовного рову.

Всі по черзі проходять перший етап.

Другий етап "Штурм фортеці"

Обладнання: 8 опор, 4 маркірованих ліній, 1 мотузка - 10 метрів, 3 кільця, 1 спис, зображення татарина, металевий зняряд, 2 тунеля.

Керівник гуртка: Ви підійшли до фортеці. Але повинні подолати 4 лінії валу, по черзі перестрибуючи та підлазячи. Після цього пройти підземний хід. Ви управились з цим завданням.

А ці завдання на влучність. Потрібно взяти спис та кинути його через 3 кільця у ціль. Після цього узяти пращу та вразити мішень - фігуру татарина. Завдання виконується по черзі.

Третій етап "Бівак"

Обладнання: 8 палок, 4 3-и метрових шнура, казан малий, сірники, хмиз.

Керівник гуртка: Ось ви уже у фортеці. Кожна фортеця живе й мирним життям. Як побудувати житло, зварити їжу – це навички, якими також повинен володіти вояк.

У вас є 8 палок та 4 3-и метрових шнура, за допомогою яких ви повинні зв'язати прямокутник - каркас для житла, та знайти місце, щоб зварити їжу, розкласти багаття.

Підведення підсумків.

Станція " Екскурсія по Сумщині"

Мета: здійснити заочну мандрівку по Сумщині;
вдосконалити знання дітей з географії Сумщини;
виховувати почуття взаємодопомоги під час роботи команди на станції.

Обладнання: табличка з назвою станції, картки із завданнями, кросворд, таблички з буквами, маркіровка.

Хід роботи

Конкурс „Туристська подорож”

Кожна команда повинна назвати районний центр Сумської області на вказану їм букву і коротко розповісти чим цей населений пункт відомий.

Конкурс: "Хто швидше?"

Командам дається набір табличок з буквами. За сигналом команда повинна вишикуватися в такому порядку, щоб вийшла назва районного центру Сумської області.

Конкурс: "Ерудит"

Командам видаються картки із зашифрованими назвами міст Сумської області. Учасники повинні за 2 хвилини відгадати як можна більше назв.

Підсумок роботи станції

Станція геологічна

Мета: перевірити знання гуртківців з геології;
розвивати спостережливість, логічне мислення; виховувати любов до природи рідного краю.

Обладнання станції: назва станції, карта Сумської області, колекція гірських порід та мінералів, макети умовних знаків корисних копалин Сумської області.

Хід роботи на станції:

1. Організаційний момент.
2. Краєзнавчо-геологічна вікторина.
3. Визначення гірських порід.
4. Робота з картою Сумської області.
5. Підсумок роботи на станції.

Краєзнавчо-геологічна вікторина: (5 б)

(За кожну правильну відповідь команда отримує 1 бал)

1. Який мінерал ви вживаєте в їжу кожен день? (вода, сіль).
2. Яка найвища гора на Україні? (назва, висота)? (г. Говерла, Б-2061 м.).
3. Як ви думаєте, що повинна робити людина, щоб зберегти водні багатства вашої місцевості? (не забруднювати, час від часу очищувати, не вирубувати рослинність біля водойм, так як вона затримує вологу).
4. Поясніть, чому воду і вітер називають не тільки руйнівниками, але і будівельниками?

5. Назвіть які ви знаєте три стани води?

Визначення гірських порід (3 б.)

1. Кварцитовидний пісковик
2. Крейда
3. Глина

Дайте назву гірським породам, які залягають в Сумській області і де їх використовують?

Робота з картою Сумської області

На карті Сумської області розташуйте умовні знаки корисних копалин, де вони залягають: (2 б.)

- нафта;
- природний газ.

**V. ТУРНІР ЗНАВЦІВ-КРАЄЗНАВЦІВ
“ЛЮБИМО ТА ЗНАЄМО СУМЩИНУ”**

упорядник Кучмиста Ю.М.

Турнір знавців-краєзнавців – це змагання гуртківців на кращого знавця історії та історико-архітектурних пам’яток свого краю, визначних історичних місць, подій історичного минулого, тощо. Вони допомагають визначити, перш за все, - результативність роботи, узагальнити досвід, виявити сильні і слабкі сторони роботи самого керівника.

Турніри можуть проводитися як за окремими темами, так і за всім комплексом краєзнавчої роботи. Підготовка до проведення турніру здійснюється заздалегідь: визначається коло питань, рекомендується література, ставляться вимоги до відповідей. Як правило, турніри проводяться усно у формі запитань-відповідей.

Турнір знавців-краєзнавців може бути проведений у два етапи, коли визначаються 5-10 найбільш підготовлених і ерудованих учасників при проведенні першого етапу в кожному гуртку.

Мета: підведення підсумку роботи гуртка по циклу занять “Подорож до історичного минулого м. Суми і області”

**Орієнтовний перелік запитань для турніру знавців-краєзнавців з теми
“Подорож до історичного минулого м. Суми і області”**

1. Які назви вулиць нашого міста найстаріші?

Відповідь: Козацький вал, Перекопська, Шишкарівська.

Перекопська вулиця. Оглядаючи місцевість, вигідну для оборони від нападів ворогів, наші предки вирішили захистити місто з півдня великим заповненим водою ровом. Почалося риття Перекопу, який з’єднав русла річок Псел і Стрілка. Перекоп з часом дозволяв сумчанам перевозити вантажі. Рештки цієї грандіозної споруди ми бачимо й досі, коли з вулиці Кірова спускаємося до парку. Височезні й круті схили обабіч спуску свідчать про великий обсяг робіт, виконаних вручну.

Шишкарівська вулиця. Поряд з вулицею Перекопська розташована Шишкарівська. Назва її походить від слова “шишка”, бо саме з того берега Перекопу до нашого міста підходив великий масив соснового і ялинового лісу. Це було вигідно поселенцям. Через перекидний міст, який уночі піднімався, наші

предки возами на волах перевозили просмолені стовбури, з яких будували будинки, фортечні стіни, церкви. А безліч шишок використовували як паливо. І дорослі і діти добре знали цей район міста, називаючи його Шишкарівський.

Вулиця Козацький вал. Вулиця знаходиться в районі нинішнього Центрального ринку. Наші предки спорудили високий вал з кількома вежами, бійницями, тайниками і новою, як на той час, бойовою технікою – гарматами. Степові розбійники не раз відчували на собі їх силу. Рештки цього Козацького валу помітні і зараз.

2. Які назви вулиць пов'язані з древніми професіями?

Відповідь: Гончарна, Кузнечна, Ремісничка.

3. Яка найстаріша будівля в нашому місті?

Відповідь: Воскресенська церква. Почав її будувати Герасим Кондратьєв, а завершив його син Андрій. За переказами і літературними джерелами, Герасим Кондратьєв мав сестру, яка, супроти волі брата, стала отаманкою місцевих розбійників. Герасим тривалий час пробував наставити розбійницю на чесну стежку, але, зневірившись, дав розпорядження заживо замурувати її в підмурках церкви. Можливо, це просто легенда, але як не погодитись з дослідником Слобожанщини Ф.Гумелєвським: “Не будемо захищати вірогідність подій, проте народне оповідання у всякому разі дозволяє зрозуміти, яким народ уявляв собі Герасима Кондратьєва.”

4. Де на Сумщині бував Т.Г.Шевченко?

Відповідь: У м.м. Суми, Лебедині, Охтирці, Глухові, Ромнах; в селах Андріївці, Есмані, Тулиголовому, Алтинівці, Червоному, Малій Ворожбі, Гирівці (зараз Шевченкове); хуторах Лихвині і Старо-Ново Лебединського р-ну.

5. В яких творах згадує Сумщину Т.Шевченко?

Відповідь: в повістях “Капітанша”, “Наймичка”, в поемах “Княжна”, “Сон”, в багатьох віршах, намалював багато портретів, пейзажів.

6. Хто автор пам'ятника Шевченку в Сумах?

Відповідь: Красножон

7. Скільки пам'ятників Т.Шевченку на Сумщині?

Відповідь: Біля 30.

8. Які козацькі гетьмани правили в м.Глухові на Сумщині?

Відповідь: І.Скоропадський, П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський.

9. Імена яких видатних людей пов'язані з нашим містом?

Відповідь: Петро I – зупинявся у місті по дорозі до Полтави, зустрів тут Новий 1709 рік. У Сумах підписав указ про зраду гетьмана І.Мазепи;

А.П.Чехов – відпочивав на Луці в 1888-1889 році. Писав, що „Адріатичне море і Аббація прекрасні, але Лука і Псел кращі”;

П.І.Чайковський – гостював у своїх друзів у с. Низи майже кожного літа.

10. Символом нашого міста є Альтанка. Розкажіть коротенько її історію.

Відповідь: у минулому сторіччі вчені у Петербурзі дійшли до висновку, що у Сумах є нафта. У місті почали бурити скважини, і не де-небудь, а в центрі – біля земської управи (тепер краєзнавчий музей). Нафту не знайшли, а першу скважину накрили кам'яною плитою, поверх якої збудували – Альтанку. Біля неї з давніх часів по вихідних грає духовий оркестр.

11. Які музеї є в нашому місті?

Відповідь: Краєзнавчий, художній, музей декоративно-прикладного мистецтва, музей А.П.Чехова, музей альпінізму та ін.

12. Які пам'ятники є в нашому місті?

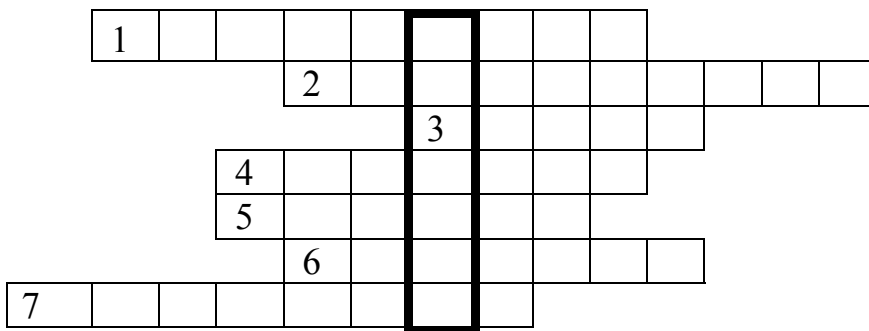
Відповідь: Т.Шевченку, І.Харитоненку, Матері-Вітчизні, Невідомому солдату, С.Супруну, І.Федьку та ін.

IV. КРОСВОРДИ ПРО РІДНИЙ КРАЙ

Упорядники Перепелиця Н.В., Орленко А.М.

Кросворд №1

Ключове слово – одне з малих міст Сумщини (велика залізнична станція).

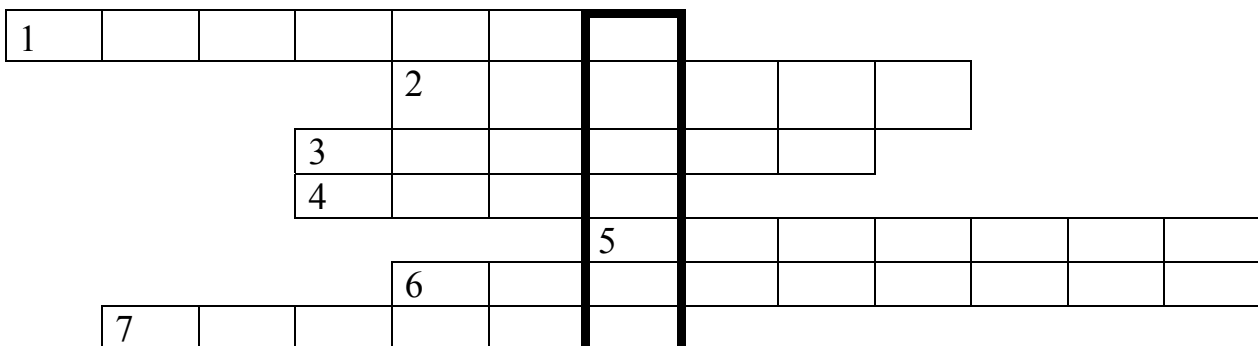
Запитання до кросворду №1

1. Мале місто, районний центр.
2. Мале місто, районний центр.
3. Середнє місто обласного підпорядкування.
4. Село Тростянецького району, у якому проводиться Міжнародний фестиваль.
5. "Молоде" мале місто Ямпільського району.
6. Мале місто обласного підпорядкування.
7. Середнє місто обласного підпорядкування.

Відповідь: Ворожба

Кросворд № 2

Ключове слово – давнє, але мале місто Сумської області.

Запитання до кросворду №2

1. Середнє місто обласного підпорядкування.
2. Мале місто обласного підпорядкування.
3. Середнє місто обласного підпорядкування.
4. Велике місто області.
5. Мале місто Білопільського району.

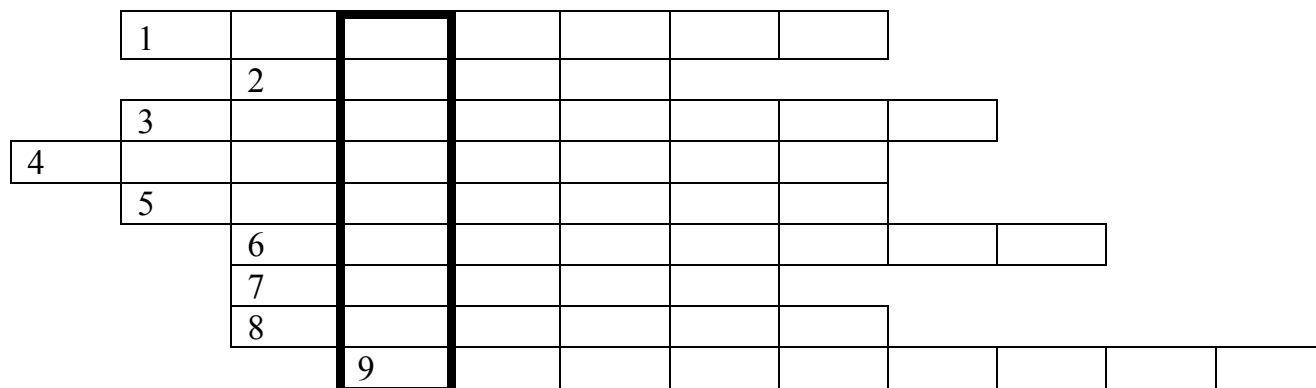
6. Мале місто, районний центр.

7. Мале місто, районний центр.

Відповідь: Путивль

Кросворд №3

Ключове слово – прізвище дослідника Африки, життя якого пов'язане з Сумщиною.

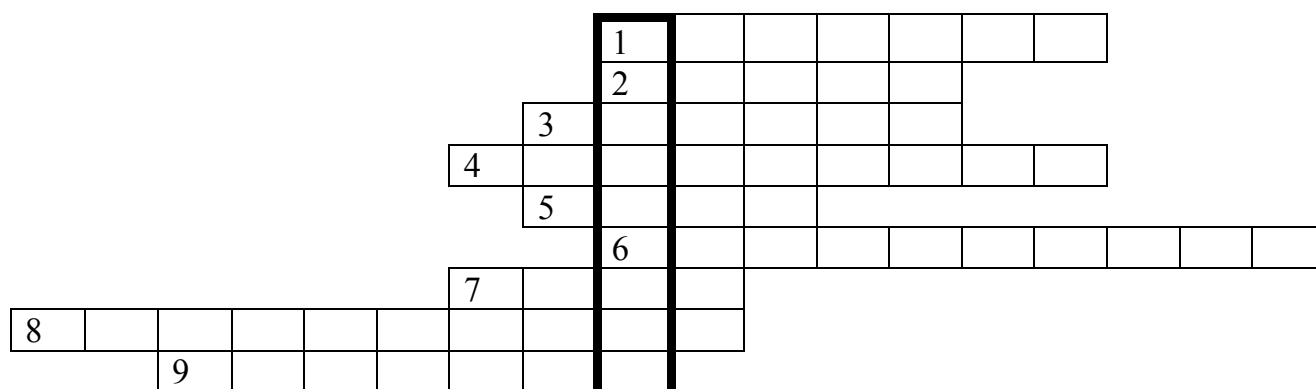
Питання до кросворду №3

1. Мале місто – районний центр, назва якого пов'язана з птахом.
2. Велике місто області.
3. Третя за чисельністю національна група населення області.
4. Найбільша за чисельністю національна група населення Сумщини.
5. Одне з найдавніших міст Сумщини.
6. Місто – найбільший залізничний вузол Сумщини.
7. Четверта за чисельністю національна група населення в області.
8. Невелика за чисельністю національна група, яка перейшла на осідлий спосіб життя.
9. Селище міського типу Охтирщини.

Відповідь: Булатович

Кросворд №4

Відгадавши всі слова по горизонталі, прочитайте єдине слово по вертикалі.

Запитання до кросворду №4

1. Найбільший залізничний вузол Сумщини?
2. Місто, назва якого пов'язана з назвою скіфського стійбища та українською ромашкою.
3. Місто, назва якого пов'язана з цифрою "6".
4. Місто, де колись стояла старовинна дерев'яна фортеця під назвою "Вир".

5. Річка, що має назву польського парламенту.
6. Село, де колись прості кріпаки виробляли чудовий фарфор.
7. Річка, на якій стоїть місто Суми.
8. Де розміщена знаменита шоколадна фабрика?
9. Де плакала Ярославна?

Відповідь:

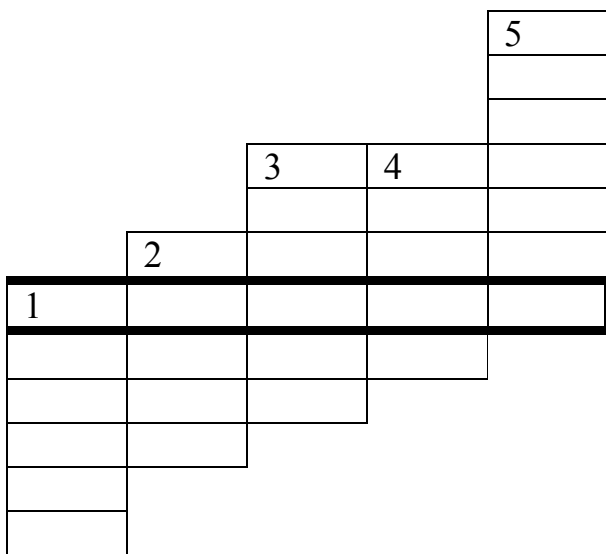
по горизонталі:

1-Конотоп, 2-Ромни, 3-Шостка, 4-Білопілля, 5-Сейм,
6-Волокітино, 7-Псел, 8-Тростянець, 9-Путивль;

по вертикалі: Кролевець.

Кросворд №5

Завдання: Відгадавши всі слова по вертикалі, прочитайте єдине слово по горизонталі.

Затитання до кросворду №5

1. Найменше місто Сумщини.
2. Річка, що поділяє Сумщину на північну та південну частини.
3. Найчистіша річка Сумщини.
4. Де знаходиться знамениті макаронна та тюлева фабрики?
5. Місто, що „охає” через дірку у назві.

Відповідь:

по вертикалі:

1-Дружба, 2-Сейм, 3-Ворскла, 4-Ромни, 5-Охтирка.

по горизонталі: Десна.

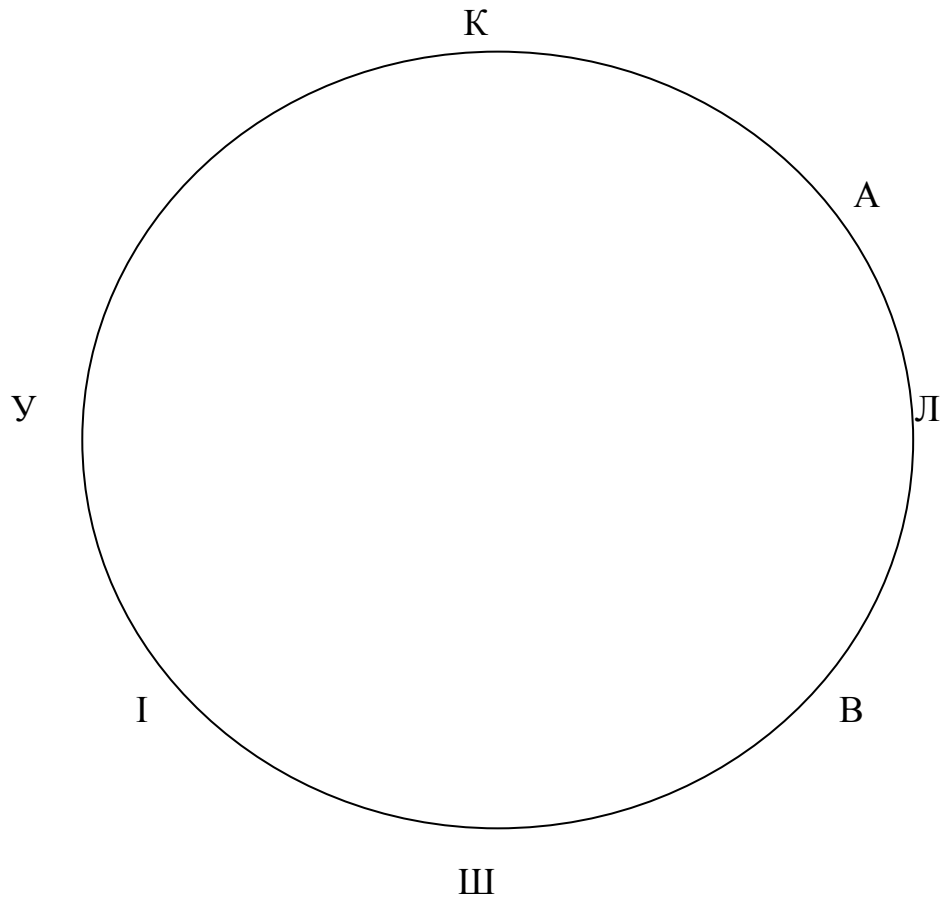
Цікаві завдання

Завдання №1 Полярна азимутальна зйомка

Визначте літери за приведеними азимутами та прочитайте слово.

Ви дізнаєтесь, де вперше на Сумщині були знайдені кістки справжніх динозаврів.

Азимути: 0°; 270°; 90°; 225°; 180°; 225°; 135°; 0°; 45°.

Відповідь: Кулішівка

ЗАГАДКИ ПРО СУМЩИНУ

Перепелиця Н.В.

Про те, що є у ріднім краю
Вам загадку загадаю,
Загадаю – ви вгадайте,
Дружно всі відповідайте!

1. В глухому дубовому лісі
Біля струмка на узліссі
Подалі від будь-яких доріг,
Щоб половець знайти не зміг,
Серед лісових духів
Народився древній... (*Глухів*)
2. Де колись сивіла ковила,
Де степи вкривали добіла,
Де простір і трав'яне привілля
Колись з'явилось... (*Білопілля*)
3. Недалеко від Десни,
Де щороку навесні
Розливалась річка
Шоста-Шостка-Шістка,

Крига зносила підмости!
Нині там сучасна... *(Шостка)*

4. Курортна зона славна
Існує тут ще здавна.
Має лісовий вінець
Шоколадний... *(Тростянець)*
5. Полуничний диво-край
І пісень, садків розмай.
Щедра матінка – земля.
Це прекрасна... *(Боромля)*
6. Раймон – стійбище скіфське,
Ромен – квітка українська.
Бачу, здогадались ви,
Що нині місто тут... *(Ромни)*
7. Пан місточком проїжджав
І візочком застрявав.
На місточку через річку,
Річку тиху, невеличку...
І від тої мостової дірки
Пішла назва сучасної... *(Охтирки)*
8. Через наш чарівний край
Плине стрічка-водограй.
Між лісів, ланів і сел
Свої води несе... *(Псел)*
9. Козаки частенько тут бували
І в багнюці кіньми застрявали.
Був щоліта тут потоп.
Так і виник... *(Конотоп)*
10. Дуже чиста, лісова,
Швидкоплинна в рукавах,
В ній вода прозоріша від скла
Зветься річка ця... *(Ворскла)*
11. Місто в нашому краю
Древнє, гарне, не втаю.
Люди тут привітні, добрі,
Бережуть пісні народні.
Колись Ігор тут молився
Й Ярославни плач родився.
Є сучасні тут будівлі
Й брами древнього... *(Путівля)*
12. Наймиліше, найрідніше,
Найсучасніше й чистіше.
Випускають тут і труби,

І компресори, і груби,
І значки й велосипеди,
Тут друкуються газети.
Виробляють фарби, гуми
Здогадалися ?
Та це ж... (Суми)

13. Колись його звали Ромен,
Бо був він ромашок повен,
Сподіваюсь здогадалися ви,
Що нині зветься він... (Ромни)

14. Тихо плине тут ріка,
Що сховала на віка
В історії скарбницю
Велику таємницю:
Хто ж згубив ті полотняні суми
Від яких пішла і назва міста... (Суми)

15. Єдина судноплавна
На Сумщині ще здавна,
Чарівна - кожен зна!
І зветься річка ця... (Десна)

VII. ГРА “У СВІТІ ТВАРИН”

упорядник – Кузьменко С.М.

Мета: продовжувати формувати уявлення у учнів, про різноманітність представників царства тварини Сумської області, розвивати пізнавальний інтерес учнів.

Обладнання: малюнки тварин, фотографії, емблеми команд.

Правила гри:

1. Участь у грі беруть всі присутні на занятті.
2. Гра проводиться у VI етапів.

I етап

“Зберись”

Учасники за допомогою розданих емблем розподіляються на дві команди (відповідно до малюнків звірів, які зображені на емблемах). Через 3 хвилини команда повинна представитись – один із учасників продемонструє ходу, поведінку, голос своєї тварини, а інші команди повинні відгадати, яка це тварина. Потім команда в напівжартівливій формі розповідає про цю тварину. Оцінка до 5 балів.

II етап

“Розминка”

Назвати тварин Сумської області занесених до Червоної книги України. Команди називають по черзі. За кожну правильну відповідь – 1 бал.

III етап

“Цікавинки звідусіль”

Команди розповідають по черзі цікаві факти із життя тварин. За кожен розповідь – до 5 балів.

Наприклад (доповнення керівника).

1... Павуки хороші метеорологи. Вони завбачують погоду з точністю барометра. Відомо, що павуки уникають вологих місць. Ось чому вони вранці рідко виходять на полювання. Якщо ж павук вранці виходить на полювання, то лише тоді коли не має роси. Відсутність роси свідчить про те, що незабаром буде дощ. Увечері павук залишає надовго житло лише тоді, коли не відчуває наближення дощу. Побачивши павука ввечері можете сміливо чекати наступного дня гарної погоди.

2.... Павук з'їдає за один раз їжі в 10-11 разів більше, ніж важить сам.

3..... Одна самка хатньої мухи в середньому відкладає до 6000 яєць, повторюючи за літо кладку 4-6 разів.

4.... Швидше махає крилами комар. Визначити це можна за висотою звуку, який виникає під час польоту комахи. Чим швидше комаха рухає крилами, тим вищий звук. Комар робить 594 помаху за секунду, а джміль 123-133, тому комар дзижчить, а джміль гуде.

5.... Сокіл розвиває велику швидкість коли летить вниз з висоти, при падінні під кутом 30 градусів, розвиває швидкість 270 км/год, а при куті 45 градусів швидкість сягає 350 км /год.

IV етап

“Впізнай мене”

Командам показують 10 малюнків, чи фотографій тварин. Гравці повинні написати назви цих тварин на листок, які перевіряє журі. За кожен правильну відповідь – 1 бал.

V етап

“Ти – мені, я - тобі”

Команди ставлять запитання один одному про життя тварин. Запитання повинні бути не занадто складними. Оцінка – 2 бали за повну відповідь, і 1 бал - за часткову. Команда, яка поставила запитання повинна знати відповідь на нього. Якщо не знає - мінус 1 бал.

VI етап

“Команди вперед”

Ведучий ставить командам по 10 запитань, відповіді на які вони мають дати відразу. Оцінка – 1 бал за кожен правильну відповідь.

Перша команда

1. Великі чорні птахи, гніздяться на кронах дерев у лісах, парках.(Ворони).
2. Великий копитний звір, занесений до Червоної книги України.(Зубр).
3. Птах з білим пір'ям по боках. (Сорока).
4. Маленька співуча пташка з чорно-жовтим пір'ям.(Іволга).
5. Звір, який живе на дереві і має цінне хутро.(Білка).
6. Яка тварина спить вниз головою? (Кажан)
7. Назвіть предка коня. (Дикий кінь – тарпан).
8. Який звір ніколи не бачить сонця? (Кріт).

Друга команда

1. Небезпечний хижак, санітар лісу. (Вовк).
2. Покрита панциром прісноводна тварина з клешнями. (рак).
3. Риба з колючими плавниками. (Окунь).
4. Предок великої рогатої худоби. (Дикий бик – тур).
5. Який хижий звір любить малину? (Ведмідь).
6. За допомогою чого кажани орієнтуються в просторі? (Ультразвуку).
7. Найлагідніша і найнезалежніша домашня тварина. (Кіт).
8. Найближчі родичі карасів у річках Сумщини. (Коропи).

VIII. ГРА “КВІТОЧКА – СЕМИКОЛІРОЧКА”

упорядник – Сліпченко Т.В.

Мета: закріпити вивчений матеріал з теми „Природа Сумщини”, розвивати мислення гуртківців, розширити кругозір, перевірити вміння дітей застосовувати набуті знання на практиці, ході виконання логічних завдань.

Хід гри:

Кожному учаснику гри вручається „квіточка-семиколірочка” у вигляді медалі. Така ж квіточка з сімома пелюстками різного кольору лежить на столі.

Діти діляться на дві команди, дають назви своїм командам. Проводиться жеребкування, чия команда першою розпочинає розминку. Гра проводиться для дітей молодшої групи, учнів 4-5 класів.

Керівник гуртка: Добрий день, дорогі діти, шановні батьки та гості! Минуло лише два місяці, як діти прийшли до нашого гуртка „Юні екологи-краєзнавці”, а сьогодні вони вже готові бути учасниками інтелектуальної гри. Це означає, що за короткий час діти дізналися багато нового з природи рідного краю, удосконалили свої вміння розгадувати кросворди, ребуси, загадки.

Сьогодні у нас гра. Вона вимагає від вас, знань та уваги. За правильну відповідь кожний учасник гри одержує зірочку, а команда – бал. Наприкінці гри за кількістю зірок буде визначено переможця, який отримає приз і команду-переможницю. Бажаю успіхів вам, діти! Вперед, до перемоги!

I конкурс Розминка

I команда

1. Вони бувають перелітними й зимуючими.
2. Основні породи дерев, які ростуть в нашому місті.
3. Зозулині слова.
4. Які птахи прилітають до нас навесні першими?
5. Кусюча рослина.
6. Житель мурашника.
7. Як називається дендропарк в нашому місті?
8. Скільки років пам’ятнику природи „Липова алея”?
9. Річка, яка в межах міста впадає в Псел.
10. Найбільший представник фауни Сумщини.

II команда

1. Ця пташка виводить пташенят взимку.
2. Яка річка протікає через наше місто?

3. Вони бувають дикими і свійськими.
4. З чого плетуть корзини?
5. Вороняче слово.
6. Які птахи прилітають до нас на зиму?
7. Боязка тварина.
8. Лісова новорічна гостя.
9. Найменший представник фауни Сумщини.
10. Державний степовий заповідник на Сумщині.

Керівник гуртка: А зараз гра. Проведемо аукціон „Чия команда назве більше птахів?”

(Кожна команда по черзі називає птаха).

II конкурс **Склади нові слова**

Командам видаються на аркушах паперу слова (за вибором капітана).

„СОНЯШНИК”

„РЕДИСКА”

З букв цих слів кожна дитина складає нові слова. Хто за 5 хв склав найбільше нових слів, отримує зірочку, а команда – бал.

III конкурс **„Загадки з бабусиної грядки”**

Загадки загадуються для обох команд. Хто першим піднімає руку – той і відповідає.

1. На городі молода
Пишні коси розплітає,
У зеленій хустини
Золоті хова зернини. (Кукурудза)

2. На вид біленький,
На дотик гладенький,
На смак солоденький. (Цукровий буряк)

3. Неприваблива, шишкувата,
А як прийде на стіл вона,
Скажуть весело хлоп'ята:
„Ну й розсипчаста, смачна!” (Картопля)

4. На городі в нас росте
Сонце ясне, золоте,
Жовте око, жовті вії,
Та чомусь воно... не гріє. (Соняшник)

5. Жовтий карапуз
Йшов городом та загруз,
Бо насіння стільки має,
Що аж боки роздимає,
Через те й загруз ... (Гарбуз)

6. Маю тіло під землею,
Кучерики – понад нею,

Любить мене кожна юшка,
Називаюсь я ... (Петрушка)

7. Я росла в темниці,
Як виросла, взяли в світлиці.
З мене шкуру всі деруть,
Мене варять, мене тнуть,
Пирого з мене печуть.
Відгадайте, що ж я є?
Чи ви знаєте мене? (Картопля)

8. Шкір має сім,
А випускає сльози всім. (Цибуля)

9. Сидить баба серед літа,
В сто сорочок одіта. (Капуста)

10. Біле, як борошно,
Але не борошно,
Хвіст, як у миші,
Але не миша. (Ріпа)

11. Під землею птиця кубло звила
І яєць нанесла. (Картопля)

12. Товстий Гнат
При землі не знає,
Сам червоний,
А чуб зелений. (Буряк)

13. Коса надворі,
А палка – в коморі. (Морква)

14. Ні вікон, ні дверей,
Повна хата людей. (Огірок)

Керівник гуртка: Ви дуже добре відповідали на наші запитання, склали нові слова, а тепер прийшов час трішечки погратись.

Гра „Заяча естафета”

Дві команди стають обличчям одна до одної і передають моркву. Чия команда швидше передасть морквину туди й назад – та й перемогла.

IV конкурс

Цікаві завдання

У цьому турі грають обидві команди разом. Хто першим підніме руку, той і відповідає.

1. Який овоч перетворила фея у карету, щоб Попелюшка змогла поїхати на бал? (Гарбуз).

2. Який овоч допоміг старій королеві розпізнати справжню принцесу? (Горошина).

3. Як назвала мама сина на честь малої горошини? (Котигорошко).

4. У яких рослин ягоди різного кольору? (Смородина, агрус, черешня).

5. Скільки горошин увійде до склянки? (Жодної: горошини не ходять).

6. Під яким кущем сидить заєць під час дощу? (Під мокрим).
7. Чи росте дерево взимку? (Не росте, завмирає).
8. Який хижак любить малину? (Ведмідь).
9. Куди повернута голівка соняшника опівдні? (До сонця, тобто на південь).
10. Навіщо лисиці великий пухнастий хвіст? (Хвіст допомагає лисиці робити швидкі повороти на бігу. Це її кермо).
11. Де живе казковий птах? (У казці).
12. Що буде з лелекою, коли йому виповниться два роки? (Піде третій рік).

V конкурс Творчий

Кожна команда отримує завдання:

I команда: показати балет на тему: „Танок осіннього листа”

II команда: показати балет на тему: „Птахи відлітають у вирій”

(Конкурс оцінюється в 5 балів)

VI конкурс. Розгадай кросворд

Кожному учаснику гри на окремих листках видається кросворд „Квітка”. За правильно розгадане завдання дається зірочка і зараховується 1 бал команді.

Керівник гуртка: Ви добре виконали це завдання. Знаєте квіти рідного краю. Я пропоную знову гру. Вона називається „Збери квітку”. Кожній команді я даю конверт, у ньому ви знайдете окремі частинки первоцвітів. Ваше завдання – зібрати квітку. Хто швидше впорається з цим завданням, той отримує для своєї команди 1 бал.

VII конкурс Конкурс скоромовок

Керівник гуртка: народна мудрість стверджує, що всіх скоромовок не перескоромовити, не перевискоромовити, тож спробуйте кожний хоч деякі з них вискоромовити.

У цій чарівній скриньці для кожного з вас, діти, лежить підготовлена скоромовка, кожний з вас по черзі бере листочок, де написана скоромовка. На підготовку відводиться 3 хв. Потім по черзі кожний член команди тричі промовляє свою скоромовку. Хто зробить це без помилок, той отримує зірочку, а команда – 1 бал.

Скоромовки

- Бабин біб розцвів у дощ - Буде бабі біб у борщ.
- Бобер на березі з бобренятами бублики пік.
- Боронила борона по боронованому полю.
- Босий хлопець сіно косить. Роса росить ноги босі.
- Був бик тупогуб, тупогубенький бичок. У бика була тупа губа.
- Був господар, був господар, та й розгосподарився.
- Був собі цебер, та переполуцебрився на полуцебреньта.
- Був собі паламар, його діти паламаренята перепаламарилися.
- Був собі цебер, перецебрився, мав діти цебреньта перецебреньта.
- Бук бундючивсь перед дубом, тряс над дубом бурим чубом. Дуб пригнув до чуба бука. - Буде букові наука.
- В домі Діми дим. Ой ходім туди, ходім. Рятувати Дімин дім.
- В сіренької горлички туркотливе горлечко.

Варка варила вареника, Василь взяв вареника. Варка Василя варехою. Василь Варку вареником.

Вередували вереднички. Що не зварили вареничків. Не вередуйте, вередниченьки, ось поваряться варениченьки.

Викис, вимок, виліз, висох, став на колоду. Та знов - бовть у воду.

Вовк-вовцюг вівцю волік. Вова вовку - вила в бік. Як завив же вовк-вовцюг, миттю випустив вівцю,

Водовоз віз воду з водопроводу.

Ворона проворонила вороненя.

Дзижчить над житом жвавий жук, бо жовтий він вдягнув кожух.

Ішов хлопець із ярмарку, по колоді через воду. Тільки став він на колоду, бовть у воду.

Їла Марина малину.

Їхав Прокіп з Прокопихою ще й з маленькими прокопенятами.

Коваль кулю кував, кував і перековував.

Ковпак на ковпаку, під ковпаком - ковпак.

Копа на копі, під копою копа, а хто їх копнув? Копоклад Хома.

Кричав Архип, Архип охрип. Не треба Архипу кричати до хрипу.

Керівник гуртка: Любі діти, наша інтелектуальна гра „Квіточка-семиколірочка” завершилась. Ви показали свої знання з вивченої теми „Природа Сумщини”, ви були спритними, кмітливими, добре справились з усіма нашими завданнями. І поки журі підводить підсумки нашої гри, я пропоную провести рухливу гру „**Збери картоплю**”:

Щоб картопельку зібрати,

У рядочок треба стати.

Ось відерця. Починайте.

Жодної не пропускайте.

(Діти стають командами у дві шеренги, на підлозі розсипана картопля, діти по черзі збирають у відерце картоплю, а відерце передають наступному гравцеві. Чия команда за 3 хв. більше збере картоплі, та й переможе.)

Члени журі підводять підсумки гри і оголошують команду-переможця. Діти отримують призи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Н. О. Пустовіт, З. Н. Плечова. „Екологічні задачі, ігри та вікторини”. К.: Наукова думка, 1995.
2. Г. С. Тарасенко. Паросток. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003..
3. І.С. Ладенко “Ігрове моделювання. Методологія і практика”. Н.: Наука , 1987.
4. В.В. Лазаревський „Літературні ігри”: К.: Радянська школа, 1969.